

Є. В. Болотіна,

кандидат філософських наук, доцент,
ORCID 0000-0001-6939-3840,

А. К. Мартиненко,

В. П. Чаленко,

ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія», м. Краматорськ

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ БЕЗРОБІТНИХ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку економіки все більшої уваги потребує проблема зайнятості населення. Безробіття є глобальною світовою проблемою, що спричинює політичну напруженість, соціальну нестабільність та все більше потребує впровадження заходів щодо його попередження як на глобальному, так і на національному рівні. В Україні також є проблема безробіття, що зумовлює необхідність його подальшого дослідження. Сучасні несприятливі умови розвитку економіки в Україні призводять до зменшення рівня зайнятості, що дає поштовх дослідникам розглядати проблеми безробіття та шляхи його вирішення все частіше. На сьогодні ринок праці в Україні є досить нестабільним, знаходячись на етапі розвитку та становлення. Зменшується кількість робочих місць та збільшується дисбаланс між попитом і пропозицією праці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз підходів до вирішення проблем безробіття відображений у працях вітчизняних науковців, таких як: С. Бандура, В. Близнюк, Д. Богиня, І. Бондар, Е. Лібанова, Ю. Маршавін, О. Мойсюра, Л. Транченко, А. Оукен, Ж. Б. Сей та інші. Значний внесок у вивчення проблем стосовно аналізу безробіття зробили іноземні вчені, зокрема: П. Даймонд, Р. Джекман, А. Сміт та інші. Проте, незважаючи на велику кількість досліджень вищеназваних вчених, проблема безробіття не повною мірою розглянута і потребує подальшого вивчення.

Метою статті є аналіз стану та динаміки показників безробіття в Україні за останні роки, дослідження ситуації соціального захисту від безробіття шляхом аналізу попиту і пропозиції робочої сили серед безробітних.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безробіття на сьогодні є однією з основних соціально-економічних проблем. Саме формування високого рівня зайнятості свідчить про відповідне місце країни серед інших держав, забезпечуючи їй відсутність економічної нестабільності. Від цього показника залежать політичні та соціальні настрої населення. Причому соціальні наслідки даної проблеми несуть загрозливий характер як для суспільства, так і для національної економіки. Безробіття – соціально-економічне явище, за якого частина праце-

здатного населення не може знайти роботу, стан зайнятості частини економічно активного населення. Стан безробіття базується на трьох критеріях, які повинні задовольнятися одночасно: «без роботи», тобто відсутність роботи за наймом або самозайнятості; «готовність і здатність працювати у даний час»; «пошук роботи» [1].

Безробіття є макроекономічною проблемою, яку формують такі чинники: 1) структурні зрушення в економіці, що приводять до масштабних змін у структурі й кількості попиту на робочу силу; 2) зниження темпів економічного розвитку спричиняє зменшення кількості робочих місць, порушення збалансованості кількості працівників і кількості робочих місць; 3) недостатній сукупний попит; 4) інфляція викликає скорочення капітальних вкладень, зниження реальних доходів населення, що викликає збільшення пропозиції зі зменшенням попиту на робочу силу; 5) співвідношення цін на фактори виробництва, яке веде до переважання працездатних технологій; 6) сезонні коливання виробництва, що викликають зміни у попиті на робочу силу; 7) науково-технічний прогрес, що збільшує диспропорції між попитом і пропозицією робочої сили [2, с. 107]. Вплив сукупності факторів вимагає застосування системного підходу до вирішення проблеми безробіття. Безробіття як соціально-економічне явище присутнє у кожній країні, оскільки має не тільки негативні, а й позитивні наслідки (табл. 1) [1, с. 567-569].

Згідно статистичних даних [3] у березні 2020 року безробіття в Україні зросло на 22% порівняно з аналогічним періодом 2019 року. Зазначається, що станом на 13 квітня в Державній службі зайнятості зареєстровано 387 500 осіб, з них 71 400 – стали на облік у період всеукраїнського карантину. «Рівень безробіття в 2020 році складе 9,4%, замість 8,1% прогнозованих раніше», – підкреслили у Держслужбі зайнятості. У відомстві додали, що під час карантину отримати статус безробітного стало простіше – виплата допомоги по безробіттю починається з першого дня реєстрації. Розмір мінімальної допомоги на період карантину підвищили з 650 грн до 1000 грн. Максимальна допомога становить 1800 грн.

Позитивні та негативні наслідки безробіття в Україні
(сформовано авторами на основі джерела [1])

Негативні сторони	Позитивні сторони
Падіння життєвого рівня населення	Зростання конкуренції між працівниками
Зростання витрат на допомоги безробітнім	Стимулювання підвищення інтенсивності і продуктивності праці
Скорочення податкових надходжень	Підвищення соціальної цінності робочого місяця
Загострення криміногенної ситуації	Зростання конкуренції між працівниками
Посилення соціальної напруги	Зростання соціальної значимості та цінності праці
Посилення соціальної диференціації	Перерва в зайнятості, як час зайнятися навчанням
Падіння трудової активності	Підвищення рівня освіти

Станом на 7 квітня 2020 року по допомогу через безробіття до центрів зайнятості звернулись 364 тис. осіб – на 13% більше, ніж на 7 квітня минулого року. За даними Держстату, найбільше безробіття було в 2014 році, коли налічувалося понад 1,8 млн осіб, що не мали роботи. Наступного року ситуація покращилася й людей, які шукали роботи, стало менше на 10,5% (1,6 млн осіб). У 2016 році безробіття зросло на 1,4%, а в 2017 році – додало на 1,2%, коли на обліку перебували майже 1,6 млн українців. Ситуація почала змінюватися в 2018 році, коли, за офіційними даними, безробітних стало на 7,1% менше. Відзначимо, що дані наведені без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та частини зони проведення АТО/ООС. Працевлаштованих людей віком від 15 до 70 років у IV кварталі 2018 року було 16,2 млн осіб. Рівень зайнятості населення віком 15-70 років порівняно з даними

2017 року збільшився й серед населення працездатного віку становив 65,8% [3].

Найбільше безробітних у Києві, у 2014 році їх налічувалося 98,7 тис. осіб. У 2015 році цей показник зріс до 102,2 тис. осіб. У 2016 році безробітних поменшало на 5,4% (96,7 тис. осіб) але в 2017 році знову був зафіксований сплеск безробіття – 100,4 тис. осіб (+3,8%). У 2018 році в столиці України налічувалося 89,9 тис. безробітних (-10,5%). Якщо подивитися за регіонами, то протягом 2018 року безробіття скоротилося в усіх областях України. Найбільше скорочення в Харківській (-12,1%), Тернопільській (-11,3%) та Львівській (-8,3%) областях. Найменше – в Сумській (-3,3%), Житомирській (-3,6%) та Донецькій (-4,1) областях [3]. В табл. 2 наведено динаміку рівня безробіття в Україні з 2000 по 2019 рік.

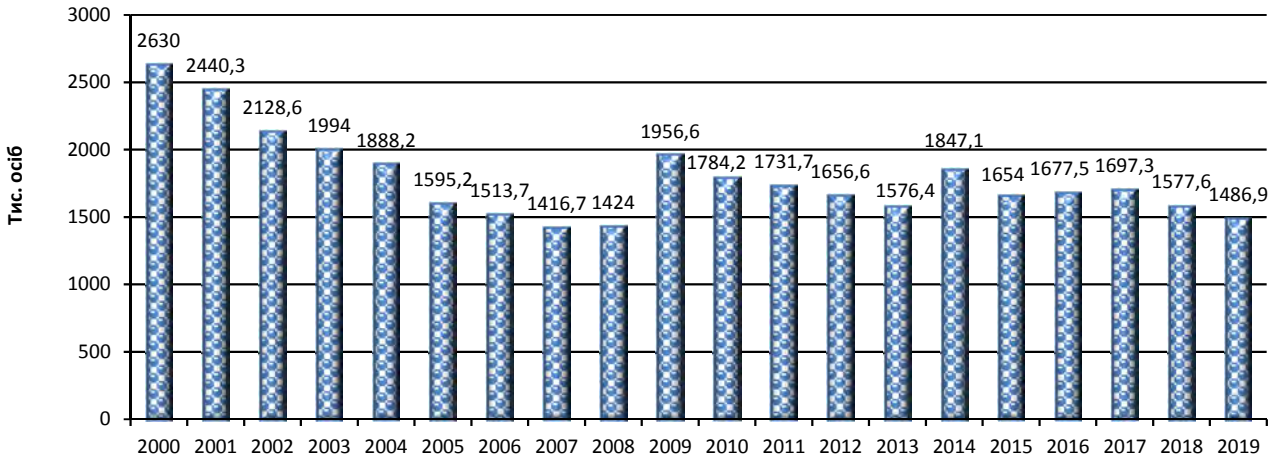
Таблиця 2

Динаміка рівня безробіття в Україні з 2000 по 2019 рік
(сформовано авторами на основі джерела [3])

Роки	Всього населення	Економічно-активне населення	Зайняте населення	Безробітне населення	Рівень безробіття	Зареєстрованих безробітних
2000	48923,2	21150,7	18520,7	2630,0	12,4%	1178,7
2001	48457,1	20893,6	18453,3	2440,3	11,7%	1063,2
2002	48003,5	20669,5	18540,9	2128,6	10,3%	1028,1
2003	47622,4	20618,1	18624,1	1994,0	9,7%	1024,2
2004	47280,8	20582,5	18694,3	1888,2	9,2%	975,5
2005	46929,5	20481,7	18886,5	1595,2	7,8%	891,9
2006	46646,0	20545,9	19032,2	1513,7	7,4%	784,5
2007	46372,7	20606,2	19189,5	1416,7	6,9%	673,1
2008	46143,7	20675,7	19251,7	1424,0	6,9%	596,0
2009	45962,9	20321,6	18365,0	1956,6	9,6%	693,1
2010	45778,5	20220,7	18436,5	1784,2	8,8%	452,1
2011	45633,6	20247,9	18516,2	1731,7	8,6%	505,3
2012	45553,0	20393,5	18736,9	1656,6	8,1%	467,7
2013	45426,2	20478,2	18901,8	1576,4	7,7%	487,6
2014	42928,9	19035,2	17188,1	1847,1	9,7%	458,6
2015	42760,5	17396,0	15742,0	1654,0	9,5%	461,1
2016	42584,5	17303,6	15626,1	1677,5	9,7%	407,2
2017	42386,4	17193,2	15495,9	1697,3	9,9%	352,5
2018	42153,2	17296,2	15718,6	1577,6	9,1%	341,7
2019	41902,4	17381,8	15894,9	1486,9	8,6%	338,2

Кількість зайнятого населення у віці 15-70 років у II кварталі 2018 року склала 16,7 млн осіб, а кількість безробітних відповідного віку – 1,4 млн осіб. За даними статистичного відомства, рівень зайнятості населення у віці 15-70 років порівняно з від-

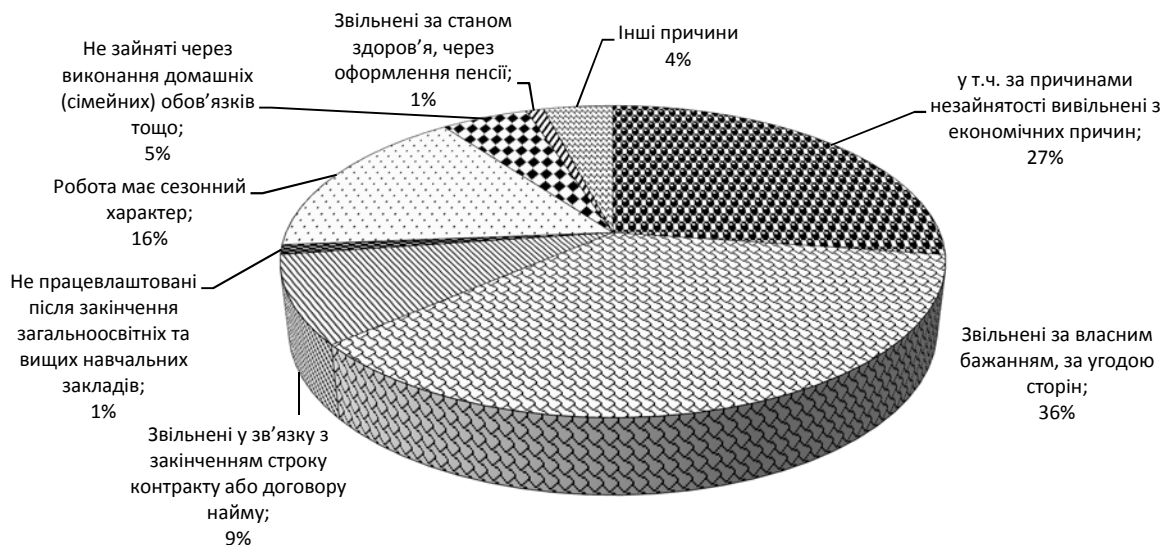
повідними даними попереднього року склав 58,6%, а серед населення працездатного віку – 68,1% [3]. На рис. 1 зображено динаміку безробітного населення у 2000-2019 роках.

Рис. 1. Динаміка безробітного населення в Україні у 2000-2019 роках
(сформовано авторами на основі джерела [3])

Протягом останніх років в Україні пропозиція робочої сили значно перевищує попит і показник навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць, проте у 2018 році він досяг найнижчої позначки за останні 8 років і склав 70 осіб. Це вказує на активну співпрацю Державної служби зайнятості (ДСЗ) з роботодавцями. Також громадянам, які звернулися до державної служби зайнятості, надаються на безоплатній основі послуги з професійної орієнтації, що включають професійне інформування, професійне консультування і професійний відбір. У середньомісячну заробітну плату (дохід) для обчислення допомоги з безробіття враховуються всі види виплат, на які нараховувалися страхові внески. Допомога з безробіття не може бути вищою за середню заробітну плату, що склалася в галузях національної економіки відповідної області за минулий місяць, і нижчою за прожитковий мінімум, встановлений законом [4, ст. 23].

За методологією МОП рівень безробіття в Україні зростає, та відображений темп зростання не відображає реальної ситуації, зважаючи на об'єктивні проблеми щодо статистики безробіття в Україні, які не дозволяють оцінювати реалії безробіття в Україні: неможливо врахувати осіб, які втратили «надію на працю» в Україні, які не стоять на обліку в службі зайнятості; статистика не враховує часткову зайнятість. Тих, хто примусово знаходяться у відпустках з ініціативи адміністрації, вважають зайнятими; неправдива інформація з позицій безробітних. Велика кількість працівників працюють без офіційного оформлення, тому майже неможливо перевірити тих, хто отримує виплати по безробіттю, й задіяний в тіньовій економіці. Отже, варто дослідити причини безробіття в Україні (рис. 3). З рисунка видно, що більша половина безробіття в Україні за причинами незайнятості – це звільнені з економічних причин та за власним бажанням, що є соціально спричиненим фактором.

Рис. 3. Безробітне населення у віці 15-70 років за причинами незайнятості у 2018 році
(сформовано авторами на основі джерела [5])

При цьому статистика не враховує, що саме через відсутність роботи 7 мільйонів наших співвітчизників виїхали за кордон на заробітки у Польщу (36%), Росію (25%), Німеччину та Чехію (по 5%), Італію (3%), решта в інших країнах [3]. Значна частина населення зараз перебуває в умовах вимушеної неповної зайнятості. Лише чисельність працюючих у режимі неповного робочого тижня (дня) перевищує 2 млн чоловік [3].

Однак позитивна тенденція рівня безробіття в Україні є дуже далекою від реальності, оскільки є багато проблем щодо статистики безробіття в Україні, які не дають змоги об'єктивно оцінювати реальність безробіття: статистика не враховує часткову зайнятість, неможливо врахувати осіб, які втратили «надію на працю» і не стоять на обліку в службі зайнятості; ті, хто примусово знаходяться у відпустках з ініціативи адміністрації, вважаються зайнятими; неправдива інформація з боку безробітних [6]. При цьому статистика не враховує, що саме через відсутність роботи близько 7 млн наших співвітчизників виїхали за кордон на заробітки. Не включаються до складу безробітних ні 2 млн селян, які живуть лише із присадибного господарства, ні ті, котрі працюють на «чверть ставки», ні ті, хто мають тимчасові підробітки [7].

Сьогодні просто катастрофічною проблемою, що виникла в процесі глобалізації на ринку праці України, є трудова міграція. За даними Державного комітету статистики, 71% трудових мігрантів називають причиною, з якої вони виїжджають на заробітки, низьку заробітну плату в Україні [3]. Однак не можна називати головною причиною міграції недостатній заробіток. Нині ринок праці зазнав серйозної трансформації, він уже не такий, як був 5–10–15 років тому. Для багатьох людей робота за кордоном – можливість самореалізуватися, досягти нових знань та висот, набутти іншого соціального досвіду. Отже,

насамперед для зменшення кількості емігрантів потрібно запровадити системи заходів щодо стабілізації національної економіки України, вони мають передбачати: створення нових робочих місць, збільшення інвестування іноземного капіталу. Необхідно створити цивілізовані форми виїзду працівників за кордон та можливість їх вільного беззастережного повернення назад в Україну, ввезення валюти, а також гарантії захисту українцям своїх прав в іншій країні.

Якщо українець має вибір працювати вдома або за кордоном і обирає останній варіант, то для того, щоб його утримати, необхідно підняти зарплату та переглянути податкову систему, розробити таку реформу, яка зможе позитивно вплинути на основну частину населення країни.

Під впливом процесів глобалізації трансформувались і правила гри на сучасному ринку праці. Відійшов той час, коли роботодавці були орієнтовані лише на робітника та підлаштовувалися під нього. Нині саме роботодавець диктує умови гри у сфері соціально-трудових відносин. Рівень кваліфікації працівника повинен відповідати вимогам, які висувають йому головні гравці на ринку праці, а не навпаки.

Проблема безробіття набула актуальності та зумовила необхідність соціального захисту безробітних ще на початку 90-х років ХХ ст., що, в свою чергу, зумовило прийняття законодавчих актів, які передбачали механізм створення спеціальних фінансових джерел для надання матеріальної підтримки безробітним, а також поклали певні зобов'язання на державні органи та роботодавців у сфері зайнятості. Механізм соціального захисту безробітних в Україні є комплексним та передбачає взаємодію інструментів як активної, так і пасивної політики (рис. 4).

Рис. 4. Механізм соціального захисту безробітних в Україні
(сформовано авторами на основі джерела [5])

Інструменти активної політики соціального захисту безробітних спрямовані на активізацію зусиль, підвищення конкурентоспроможності безробітних на ринку праці, а пасивної – на компенсацію

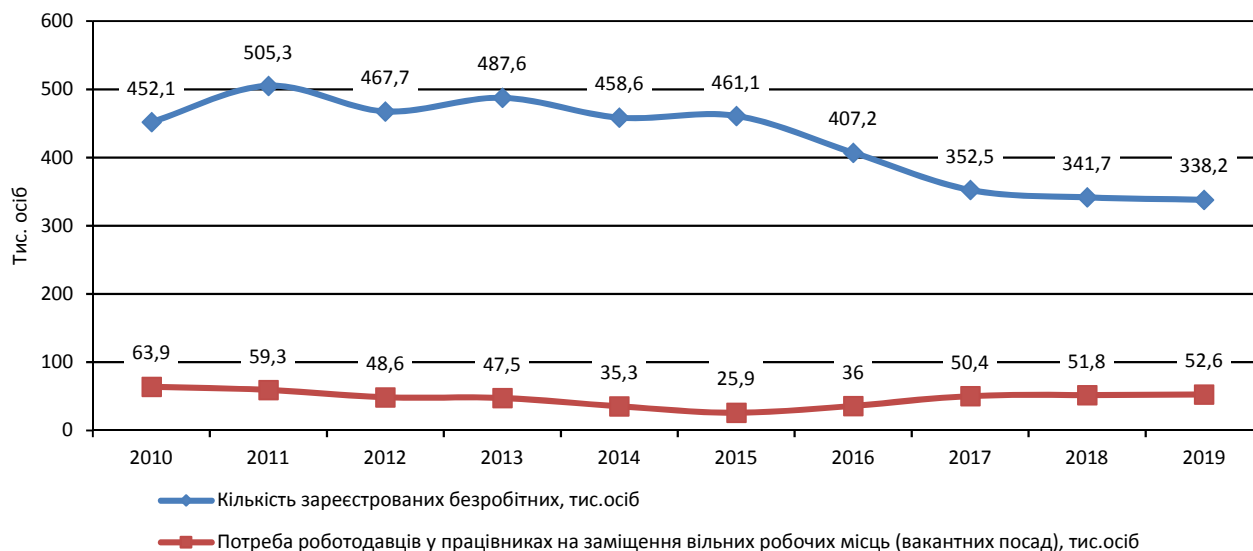
втраченого трудового доходу в період незайнятості. Безумовно, вищий рівень як економічної, так і соціальної ефективності мають інструменти активної політики, оскільки в основі їх реалізації покладено

принцип надання не «риби», а «вудочки», що обумовлює соціальну підтримку безробітних за умови їх трудової активності.

Важливим інструментом соціального захисту безробітних є їх працевлаштування. На сьогодні посередницькі функції щодо працевлаштування безро-

бітних в Україні виконує ДСЗ і кадрові агенції. Для кращого пізнання ситуації соціального захисту від безробіття необхідно проаналізувати попит і пропозицію робочої сили серед безробітних за даними державної служби зайнятості у 2010-2019 роках (рис. 5) [5].

Рис. 5. Динаміка відповідності попиту та пропозиції робочої сили за 2010-2019 роки
(сформовано авторами на основі джерела [5])

Як бачимо, попит на робочу силу упродовж 2010-2015 років мав тенденцію до зниження, проте у 2016-2017 роках він зростав. У 2010 році потреба роботодавців у працівниках на заміщення вільних робочих місць складала 63,9 тис. осіб при пропозиції робочої сили 452,1 тис. осіб, у 2011 році попит склав 59,3 тис. осіб, а пропозиція – 505,3 тис. особи. У 2012 році попит на робочу силу скоротився на 10,7 тис. осіб і склав 48,6 тис. осіб, а пропозиція робочої сили зроста і становила 467,7 тис. осіб. У 2013 році попит і пропозиція знижувалися і склали 47,5 і 487,6 тис. осіб відповідно. У 2014 році попит скоротився до 35,3 тис. осіб, а пропозиція зроста до 458,6 тис. осіб. У 2015 році потреба роботодавців у працівниках на заміщення вільних робочих місць (вакантних посад) складала 25,9 тис. осіб, а кількість зареєстрованих безробітних складала 461,1 тис. осіб. У наступні чотири роки спостерігається позитивна тенденція до скорочення чисельності зареєстрованих безробітних і збільшення потреби роботодавців у працівниках на заміщення вільних робочих місць (вакантних посад), так у 2016 році кількість зареєстрованих безробітних складала 407,2 тис. осіб, а потреба роботодавців у працівниках складала 36,0 тис. осіб, у 2017 році ці показники становили 352,5 тис. осіб і 50,4 тис. осіб відповідно, у 2018 році кількість зареєстрованих безробітних складала 341,7, потреба роботодавців у працівниках складала 51,8 тис. осіб, у 2019 році кількість зареєстрованих безробітних складала 338,2, а потреба роботодавців у працівниках складала 52,6 тис. осіб [5].

На зміну рівня зайнятості в Україні впливає: 1) необхідність змін у структурі економіки, яка на даний момент функціонує неефективною; 2) мала кількість інвестицій, яка сповільнює створення нових робочих місць; 3) неефективне функціонування служб зайнятості, відсутність їх досвіду та дисципліни і відповідальності виконавчої влади.

Існує низка чинників, яка допоможе підвищити рівень зайнятості на території України:

- 1) велика кількість споживчого попиту, що дає можливість створення нових робочих місць у багатьох сферах;
- 2) зняття адміністративних заборон, що виведе певну діяльність з тіні, збільшивши цим кількість робочих місць;
- 3) слабе становище профспілкового руху та невеликий розмір заробітної платні.

Аналізуючи сучасний стан безробіття визначено, що проблема безробіття є ключовим питанням у ринковій економіці, і якщо його не вирішувати, то неможливо налагодити ефективну діяльність економіки і рівень безробіття буде зростати. Можна виділити основні напрями його подолання: підвищення добробуту за рахунок особистого трудового внеску, підприємництва та ділової активності; надання відповідної допомоги по безробіттю, збереження робочих місць та перепідготовка осіб, які втратили роботу; проведення ґрунтовної пенсійної реформи; сприяння всебічному державному захисту інтелектуального потенціалу суспільства; проведення спеціальних ярмарків праці для навчальних закладів з

метою працевлаштування випускників; розширення досвіду організації зустрічей із роботодавцями та колишніми безробітними, які успішно знайшли роботу чи заснували власний бізнес; посилення координації міжнародної діяльності в частині інформаційного обміну з питань зайнятості; забезпечення стабільного фінансування та державної підтримки розвитку духовної сфери, освіти, науки і культури. Політика зайнятості має гарантувати соціальний захист населення шляхом забезпечення належних умов життя, регулювання заробітної плати, стимулювання нових місць і виплати допомоги безробітним тощо.

Висновки. Проведений аналіз особливостей функціонування ринку праці України в умовах глобалізаційних перетворень дає підстави визначити наявність низки проблемних аспектів. За останні вісім років відбулося стрімке зменшення рівня економічної активності та рівня зайнятості населення, збільшення рівня безробіття, з'явилася невривноваженість між попитом на робочу силу та її пропозицією, зниження реальної заробітної плати. Ці проблеми вимагають нагального втручання та реформування сфери соціально-трудова відносин.

Сьогодні вітчизняний ринок праці залишається у кризовому стані, потребує зміни, а також адаптації до світових стандартів. У дослідженні розглянуто динаміку кількості безробітних та показники безробіття в Україні та визначено, що рівень безробіття поступово знижується, проте є вищим порівняно із загальносвітовим. Серед чоловіків рівень безробіття вищий, аніж у жінок. Особливо високий рівень безробіття спостерігається серед молоді. Для розв'язання проблем на ринку праці можна застосувати такі методи, як удосконалення системи оплати праці; спрямування державної політики на підтримку розвитку малого та середнього бізнесу; створення в країні сприятливого клімату для інвестицій, що дасть можливість відкриття додаткових робочих місць в країні; трансформація механізму підтримки ринку праці за рахунок надання субсидій на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів; необхідно розробити активну державну політику, яка буде спрямована на залучення молодих людей та випускників вищих навчальних закладів до роботи; вдосконалення податкового законодавства у напрямі розвитку підприємництва. Запропонований нами перелік напрямів реформування ринку праці не є вичерпним, окреслює лише певну частину кризових проблем та потребує подальшого опрацювання і дослідження.

Література

1. Ткаченко Є. О. Безробіття та проблеми сталого розвитку сільських територій України. *Молодий вчений*. 2017. № 9 (49). С. 567-571. 2. Мельничук Л. С. Основні проблеми зайнятості населення України. *Наукові праці Чорноморського державного університету ім. Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська ака-*

демія". 2012. Т. 189, № 177 (Серія: Економіка). С. 105-108. 3. Державна служба статистики. URL: www.ukrstat.gov.ua. 4. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1533-14> (дата звернення: 21.05.2018). 5. Офіційний сайт державної служби зайнятості України. URL: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/statdatacatalog/list>. 6. Ярова Л. Г. Аналіз рівня безробіття в Україні та напрямки його подолання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 752-755. 7. Лисюк О. С. Безробіття як соціально-економічна проблема населення України. *Збірник наукових праць ВНАУ*. 2012. № 4 (70). С. 48-53. 8. Чурилова О. А. Безробіття в Україні: причини, види, наслідки. *Наукові доробки молоді – вирішенню проблем європ. інтеграції*: зб. наук. статей у 2 т. 2008. № 12. С. 182-184. 9. Гітис Т. П., Чемерис С. Т., Антонова В. І., Носаньова А. С. Дослідження сучасного рівня соціального захисту населення в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 1 (59). С. 116-122. doi: 10.12958/1817-3772-2020-1(59)-116-122. 10. Данилов А. В., Кириченко С. О. Світовий досвід подолання безробіття як провідний фактор стабілізації ринку праці України. *Актуальні проблеми економіки та управління* : збірник наукових праць молодих вчених. 2013. Вип. 7.

References

1. Tkachenko Ye. O. (2017). Bezrobittia ta problemy staloho rozvytku silskykh terytorii Ukrainy [Unemployment and problems of sustainable development of rural areas of Ukraine]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 9 (49), pp. 567-571 [in Ukrainian].
2. Melnychuk L. S. (2012). Osnovni problemy zainiatosti naseleння Ukrainy [The main problems of employment of the population of Ukraine.]. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu im. Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylianska akademiia" – Scientific works of the Black Sea State University. Petro Mohyla of the Kyiv-Mohyla Academy complex*, Vol. 189, No. 177, pp. 105-108 [in Ukrainian].
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). [ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
4. Pro zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia na vypadok bezrobittia : Zakon Ukrainy vid 02.03.2000 r. № 1533-III [On compulsory state social insurance in case of unemployment: Law of Ukraine of March 2, 2000 № 1533-III]. zakon0.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1533-14> [in Ukrainian].
5. Ofitsiynyi sait derzhavnoi sluzhby zainiatosti Ukrainy [Official site of the State Employment Service of Ukraine]. (n.d.). [dcz.gov.ua](http://www.dcz.gov.ua). Retrieved from <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/statdatacatalog/list> [in Ukrainian].
6. Yarova L. H. (2016). Analiz rivnia bezrobittia v Ukraini ta napriamky yoho podolannia [Analysis of the unemployment rate in Ukraine and directions of overcoming it]. *Hlobalni ta natsionalni problemy*

ekonomiky – Global and national economic problems, 10, pp. 752–755 [in Ukrainian].

7. Lysiuk O. S. (2012). Bezrobittia yak sotsialno-ekonomichna problema naseleння Ukrainy [Unemployment as a socio-economic problem of the population of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats VNAU – Collection of scientific works of VNAU*, 4 (70), pp. 48–53 [in Ukrainian].

8. Churylova O. A. (2008). Bezrobittia v Ukraini: prychny, vydy, naslidky [Unemployment in Ukraine: causes, types, consequences]. *Naukovi dorobky molodi – vyryshenniu problem yevrop. intehratsii = Scientific achievements of young people - solving the problems of Europe integration*, 12, pp. 182–184 [in Ukrainian].

9. Gitis T. P., Chemerys Ye. T., Antonova V. I., Nosanyova A. S. (2020). Doslidzhennia suchasnoho rivnia sotsialnoho zakhystu naseleння v Ukraini [Study of the Current Level of Social Protection of the Population in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 1 (59), pp. 116–122. doi: 10.12958/1817-3772-2020-1(59)-116-122 [in Ukrainian].

10. Danylov A. V., Kyrychenko S. O. (2013). Svityvyi dosvid podolannya bezrobittia yak providnyi faktor stabilizatsii rynku pratsi Ukrainy [World experience of overcoming unemployment as a leading factor in stabilizing the labor market of Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnia – Current problems of economics and management*, Issue 7 [in Ukrainian].

Болотіна Є. В., Мартиненко А. К., Чаленко В. П. Аналіз основних тенденцій соціального захисту безробітних в Україні

У статті здійснено аналіз соціального захисту безробітних у контексті діяльності Державної служби зайнятості України. Проведено аналіз динаміки рівня безробіття. На основі проведеного аналізу безробіття в Україні та можливих сценаріїв розвитку цього явища, внесено пропозиції щодо подолання кризових явищ у сфері зайнятості та покращення ситуації на ринку праці. Визначено сучасний стан та основні проблеми, які формують рівень безробіття в Україні. Запропоновано заходи щодо зменшення рівня безробіття та оптимізації структури зайнятості. Визначено основні чинники, які формують таку макроекономічну проблему як безробіття. Встановлено основні тенденції в розвитку соціально-трудова відносин України та вплив глобалізаційних процесів на розвиток ринку праці. За останні роки відбулося зменшення рівня економічної активності та рівня зайнятості населення, підвищився рівень безробіття. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є визначення залежності ринку праці від сучасних глобалізаційних перетворень та аналіз особливостей впливу різноманітних факторів на його формування і функціонування.

Ключові слова: соціальний захист, безробіття, ринок праці, заробітна плата, соціально-трудова відносина, міграція робочої сили, зайнятість.

Bolotina Y., Martynenko A., Chalenko V. Analysis of the Main Trends in Social Protection of the Unemployed in Ukraine

The article analyzes the social protection of the unemployed in the context of the State Employment Service of Ukraine. An analysis of the dynamics of the unemployment rate. Based on the analysis of unemployment in Ukraine and possible scenarios for the development of this phenomenon, proposals were made to overcome the crisis in the field of employment and improve the situation on the labor market. The current state and the main problems that shape the unemployment rate in Ukraine are identified. Measures to reduce unemployment and optimize the employment structure are proposed. The main factors that shape such a macroeconomic problem as unemployment are identified. The main tendencies in the development of social and labor relations of Ukraine and the influence of globalization processes on the development of the labor market are established. In recent years, there has been a decrease in the level of economic activity and employment, the unemployment rate has risen. Prospects for further research in this area are to determine the dependence of the labor market on modern globalization and analysis of the characteristics of the influence of various factors on its formation and functioning.

Keywords: social protection, unemployment, labor market, wages, social and labor relations, labor migration, employment.

Болотіна Є. В., Мартиненко А. К., Чаленко В. П. Аналіз основних тенденцій соціальної захисту безробітних в Україні

В статті здійснено аналіз соціальної захисту безробітних в контексті діяльності Государственной службы занятости Украины. Проведено аналіз динаміки рівня безробіття. На основі проведеного аналізу безробіття в Україні та можливих сценаріїв розвитку цього явища, внесені пропозиції щодо подолання кризових явищ в сфері зайнятості та удешевлення ситуації на ринку праці. Определено современное состояние и основные проблемы, которые формируют уровень безработицы в Украине. Предложены мероприятия по уменьшению уровня безработицы и оптимизации структуры занятости. Определены основные факторы, которые формируют такую макроэкономическую проблему как безработица. Установлены основные тенденции в развитии социально-трудова отношений Украины и влияния глобализационных процессов на развитие рынка труда. За последние годы произошло уменьшение уровня экономической активности и уровня занятости населения, повысился уровень безработицы. Перспективами дальнейших исследований в этом направлении является определение зависимости рынка труда от современных глобализационных преобразований и анализ особенностей влияния разнообразных факторов на его формирование и функционирование.

Ключевые слова: социальная защита, безработица, рынок труда, заработная плата, социально-трудова отношения, миграция рабочей силы, занятость.

Стаття надійшла до редакції 31.08.2020
Прийнято до друку 15.09.2020